

СКЛАДНИЙ ШЛЯХ ДО МИРУ. ЯК ТРАНСФОРМУВАВСЯ ПЛАН ВІТКОФФА ПІСЛЯ РЕАКЦІЇ КИЄВА І СОЮЗНИКІВ?

Опубліковано: Голівець Є. Складний шлях до миру. Як трансформувався план Віткоффа після реакції Києва і союзників? // Діяльність Президента України в умовах російсько–української війни. 2025. Випуск 25 (173). С. 78-86.

У листопаді 2025 року стало відомо про таємний «мирний план» із 28 пунктів, розроблений адміністрацією президента США Дональда Трампа спільно з російською стороною. Спецпредставник США Стів Віткофф провів кілька раундів закритих переговорів з емісаром Кремля Кирилом Дмитрієвим, фактично узгоджуючи цей план без безпосередньої участі України чи європейських союзників ([ТСН](#)). Як повідомили західні ЗМІ, підготовлений документ вимагав від України значних поступок. Джерела в Києві теж підтверджували, що документ «дуже зручний для Путіна» і що можна навіть прирівняти запропоновані умови до фактичної капітуляції України перед агресором ([ТСН](#)). Європейські столиці, дізнавшись про існування такої ініціативи, висловили глибоке занепокоєння, адже план розроблявся таємно без участі ЄС та України і міг підірвати усталений підхід Заходу до підтримки Києва.

Українська влада отримала від США цей проєкт мирної угоди для ознайомлення у другій половині листопада. Вміст «плану Трампа» приголомшив Київ та союзників: від України вимагалось вивести війська з усієї території Донбасу, включно з підконтрольними Україні районами Донецької і Луганської областей. Ці області мали б стати демілітаризованою зоною під фактичним контролем Росії, яка, щоправда, сплачувала б Україні певну «оренду» і земельні податки за користування ресурсами Донбасу. Юридично суверенітет над Донбасом та Кримом залишався б за Україною, але США та інші країни визнавали б ці території російськими де-факто (від України прямо такого визнання не вимагалось) ([ТСН](#)). Лінію фронту на півдні, в захоплених частинах Херсонської та Запорізької областей, пропонувалось заморозити, тобто припинити бойові дії на поточних рубежах, а питання подальшої долі цих територій вирішувати на переговорах у майбутньому. Іншими словами, план фіксував би істотні територіальні втрати України і залишав би російські війська на значній частині окупованих земель під приводом перемир'я.

Не менш суперечливими були й інші пункти. Збройні сили України пропонувалось скоротити майже вдвічі – до 600 тисяч військовослужбовців – і відмовитися від ключових видів озброєння, зокрема ракет великої дальності.

Натомість США обіцяли надати Україні гарантії безпеки за зразком 5-ї статті Статуту НАТО, але з низкою умов та винятків ([РБК-Україна](#)). Зокрема, будь-який крок України, який Москва могла б трактувати як наступальну агресію (наприклад, ракетний удар по території РФ), автоматично позбавляв би Київ цих гарантій. Членство України в НАТО відкладалося на невизначений час, фактично під тиском фіксувалася її позаблоковість ([ТСН](#)). Північноатлантичний альянс мав формально запевнити, що не прийматиме Україну, а в Україні не буде іноземних військ чи військових баз НАТО. Для «балансу» Росія зобов'язувалася юридично гарантувати невтручання в Україну та інші країни Європи надалі, а також продовжити чинні договори зі США про контроль над озброєннями. Втім, критики відзначали, що подібні обіцянки Москви мало варті, адже Кремль і раніше порушував міжнародні домовленості.

Окремий блок пунктів стосувався політичних та гуманітарних аспектів. Російська мова мала отримати в Україні особливий статус (де-факто офіційної), а діяльність Української православної церкви Московського патріархату повністю поновитися на підконтрольній Україні території. План вимагав від України ухвалити європейські норми щодо захисту прав нацменшин і релігійних свобод, що фактично означало б скасування обмежень на проросійські організації в релігійній і мовній сферах. Передбачалися дострокові вибори в Україні протягом 100 днів після підписання угоди та повна амністія для всіх учасників конфлікту з обох сторін ([РБК-Україна](#)). Пункт про амністію викликав особливе обурення української громадськості, адже означав би звільнення від відповідальності воєнних злочинців та колаборантів. В економічній частині США і Європа пропонували великий фонд відбудови України, частково сформований із заморожених російських активів. Однак значну частину цих активів планували розблокувати і повернути РФ, а половину прибутків від інвестицій американською допомогою спрямувати США, що виглядало як поступка економічним інтересам Москви і Вашингтона одночасно. Крим, а також усі окуповані частини Донбасу фактично закріплювалися за Росією (де-юре український суверенітет зберігався, проте США та інші країни визнавали контроль РФ над ними) ([РБК-Україна](#)). Для решти захоплених територій, як-то південь України, встановлювалася замороження конфлікту без вирішення статусу. Після підписання угоди оголошувалося негайне припинення вогню та відвід військ на узгоджені позиції. Контролювати виконання угоди мала новостворена Рада миру на чолі з самим Дональдом Трампом. Ця деталь підкреслювала політичний інтерес президента США виступити головним миротворцем у конфлікті.

Українська сторона різко відреагувала на такі пропозиції. За даними Financial Times, американські емісари привезли документ до Києва і передали його секретареві РНБО України Рустему Умерову для ознайомлення

керівництвом держави ([ТСН](#)). Ознайомившись із планом, посадовці в Києві заявили, що він відображає максималістські вимоги Кремля, і наголосили: Україна не прийме його без кардинальних змін. Співрозмовники FT описали проєкт як такий, що «сильно схиляється на користь Росії» та повторює її вимоги мало не дослівно. Ба більше, в українському МЗС назвали появу цього «мирного плану» інформаційно-психологічною спецоперацією, покликаною посіяти паніку і розколоти суспільство. Перший заступник глави МЗС Сергій Кислиця іронічно зауважив, що ця ситуація нагадує «фабрику нереалістичних планів» і сплановану маніпуляцію, яка має чіткі цілі та відрізняється від звичайних фейків своєю продуманістю ([ТСН](#)). Іншими словами, у Києві побачили в нав'язаному плані кремлівський сценарій і дезінформаційну атаку, метою якої було зламати волю України до опору.

Президент Володимир Зеленський, за повідомленнями ЗМІ, навіть скасував заплановану зустріч із Віткоффом, яка мала відбутися 19 листопада в Анкарі. На ній американський посланець хотів особисто представити мирну ініціативу, але Зеленський відмовився обговорювати її у вузькому колі, наполягаючи на ширшому форматі за участі європейських партнерів. За даними джерел, українська делегація прибула на ті переговори зі власним планом завершення війни – фактично з вже відомою формулою миру Зеленського, що включає 10 пунктів на кшталт повного виведення російських військ, відновлення територіальної цілісності, справедливого трибуналу та гарантій безпеки. Очевидно, Москва раніше відкидала цю українську формулу, тож зустріч у Туреччині не відбулася. Американський посадовець підтвердив, що Віткофф мав мандат від Трампа на перемовини із Зеленським, але підтримав рішення про їх перенесення, як тільки стало ясно, що президент України не зацікавлений у розгляді нав'язаного плану без союзників ([ТСН](#)). У Вашингтоні заявили: «тепер ініціатива на боці Зеленського» – натякаючи, що двері для обговорення не зачинені, але Київ має сформулювати прийнятні умови або висловити свої зустрічні пропозиції.

Показово, що паралельно Білий дім працював за «агресивним графіком», очікуючи дуже швидкого прогресу. За інформацією Financial Times, Вашингтон наполягав, аби Київ погодив і підписав мирну угоду вже до Дня подяки, 27 листопада 2025 року ([РБК-Україна](#)). Тобто американська адміністрація відвела лише кілька тижнів на те, щоб сторони умовно дійшли згоди. Цей ультимативний термін пояснюють прагненням Трампа виконати передвиборчу обіцянку швидко «завершити війну» й продемонструвати зовнішньополітичну перемогу. Відомо, що 20 листопада до Києва прилітав міністр армії США Деніел Дрісколл та інші високопосадовці Пентагону, які обговорювали з Зеленським ситуацію на фронті і паралельно намагалися запустити мирні зусилля на основі плану Віткоффа ([ТСН](#)). Отже, тиск на Україну був безпрецедентним: фактично

від Зеленського вимагали піти на умови, вигідні Кремлю, в обмін на примарні гарантії та швидке перемир'я.

Американський президент Дональд Трамп особисто публічно не розкривав деталей цього плану, але, як повідомила низка авторитетних західних ЗМІ, він вже схвалив попередній варіант угоди. Трамп лише прокоментував ситуацію доволі неоднозначно, поскаржившись, що «трохи розчарований» у Путіні. Таким чином американський президент дав зрозуміти, що очікував швидкого і легкого вирішення війни в Україні завдяки особистим зв'язкам із господарем Кремля. Водночас державний секретар США Марко Рубіо підтвердив, що Вашингтон опрацьовує перелік «потенційних ідей» для миру з урахуванням пропозицій обох сторін конфлікту: і Києва, і Москви ([ТСН](#)). Рубіо наголосив, що для досягнення тривалого миру обом сторонам доведеться піти на «важкі, але необхідні поступки». Ці заяви вказують: адміністрація Трампа була готова тиснути на Україну, аби та виявила «гнучкість». Однак у самому Вашингтоні не було одностайної підтримки такого курсу. Впливові республіканці в Конгресі висловили невдоволення, що перемовини з Росією ведуться без участі України і фактично під її диктовку. Конгресмен Дон Бейкон взагалі порівняв домовленості за спиною України з Мюнхенською змовою 1938 року, коли спроба «умиротворити» нацистську Німеччину за рахунок чужих територій лише підбурила Гітлера до нової агресії ([ТСН](#)). Ця історична паралель чітко відображала побоювання, що нав'язаний Києву нечесний мир стане небезпечним прецедентом.

Майже дзеркально протилежною була реакція Москви. Кремль демонстрував обережний оптимізм і видиме задоволення тим, що його позицію «справді почули» у Вашингтоні. Кирило Дмитрієв заявив, що запропонований план виходить за рамки простого припинення вогню і передбачає «врегулювання українського конфлікту, відновлення відносин між США та РФ і забезпечення безпеки Росії». Іншими словами, Москва бачила шанс не лише зупинити бойові дії на вигідних для себе умовах, а й добитися стратегічних цілей – послаблення ізоляції та гарантій невступу України в НАТО. Дмитрієв також відкрив завісу таємниці, зазначивши, що основа плану була узгоджена Трампом і Путіним ще під час їхньої зустрічі на Алясці в серпні 2025 року. Публічно ж офіційна Москва зберігала показну обережність.

Реакція європейських союзників України на ці події була здебільшого негативною. ЄС не приховував шоку від ідей, які фактично винагороджують російську агресію територіальними здобутками. Як писало Politico, умови «плану Трампа» викликали справжній переполох у Києві та серед його партнерів з ЄС. Багато аспектів документу залишалися неясними, але особливе занепокоєння викликали можливі територіальні поступки. Європейські дипломати відверто заявляли про своє замішання і категорично запевняли, що не підтримають мир за

рахунок суверенітету України. Міністри закордонних справ країн ЄС, зібравшись 20 листопада в Брюсселі, утрималися від детальних коментарів, але дали зрозуміти, що не погодяться на надмірні поступки Києва ([ТСН](#)). Жодна угода не повинна позбавити Україну можливості захищатися надалі. Глава МЗС Німеччини Йоганн Вадефуль висловив розчарування, що Берлін не був проінформований про кулуарні американо-російські перемовини. Він запевнив, що Німеччина й надалі підтримуватиме Україну, аби дати зрозуміти Москві: час задуматися про переговори (натяк, що тиск на полі бою має тривати). Висока представниця ЄС Кая Каллас заявила, що для реалізації будь-якого мирного плану потрібна обов'язкова згода України – інакше жодна домовленість не матиме легітимності ([ТСН](#)).

На тлі такої критики США були змушені внести корективи в свій мирний план. 23 листопада 2025 року в Женеві відбулася зустріч делегацій України та США, де обговорювалися зміни до документу ([СУСПІЛЬНЕ](#)). Українську групу очолив секретар РНБО Рустем Умеров, який публічно заявив, що делегація отримала від президента Зеленського чіткі директиви: захищати національні інтереси, вести предметний діалог і просувати лише ті рішення, які вироблені спільно та прийнятні для України. До складу також увійшла посол України у США Оксана Стефанішина, що підкреслило високий рівень консультацій. З американського боку, крім самого Віткоффа, долучилися посадовці Держдепартаменту і навіть держсекретар Марко Рубіо. Вочевидь, у Женеві сторони скоротили або пом'якшили ряд скандальних пунктів. Вже за день з'явилися повідомлення, що 28 пунктів було «урізано» майже на третину – до 19 ([РБК-Україна](#)). Президент Зеленський під час візиту до Ірландії підтвердив, що оновлений план містить 20 пунктів. Які саме положення вилучили чи змінили – офіційно не розголошувалося, але українська сторона натякнула, що найбільш чутливими залишаються три теми: території, заморожені активи РФ і гарантії безпеки ([РБК-Україна](#)). Тобто переговори зосередились на тому, як вирішити питання контролю над спірними землями, як поводитися з десятками мільярдів доларів російських активів, заблокованих санкціями, а також як забезпечити Україну надійними безпековими гарантіями, щоб нова угода не стала просто перепочинком для РФ перед наступною війною.

Аналітики західних дослідницьких центрів жорстко розкритикували цей план. В Atlantic Council звертали увагу, що пропозиція **нагороджує агресора**, вимагаючи від України поступитися стратегічними територіями та скоротити війська – без жодних обмежень для російської сторони ([atlanticcouncil.org](#)). Експерти з Chatham House назвали документ «**передачею умов капітуляції**» від Росії за посередництва США та наголосили на його нереалістичності: текст є одностороннім, містить невиконувані або розпливчасті положення (наприклад, забороняє удари України по Москві чи Петербургу, але не містить дзеркальної

заборони для Росії бити по Києву), а також передбачає зобов'язання для неназваних «європейців», з якими ці умови навіть не узгоджувалися (chathamhouse.org). На думку оглядачів, такий план у його початковому вигляді лише послабив би Україну політично й військово, залишивши її беззахисною перед майбутнім російським нападом. Зокрема, журналістка Енн Епплбаум зауважила, що документ **не приносить реального миру**, а лише **закладає підґрунтя для нової війни**, послаблюючи Україну та роз'єднуючи союзників. Вона звернула увагу і на ознаки того, що текст частково складений самими росіянами (неоковирні формулювання, які ніби перекладені з російської) (theatlantic.com), що лише підтверджує односторонність цих пропозицій.

Деякі оглядачі зауважували, що хоча запропонований план був фактично **«російським списком побажань»** і його висунення стало помилкою, саме цей дипломатичний шок змусив Київ і Захід активніше шукати прийнятні формули мирного врегулювання (reuters.com). Наприклад, ветеран американської дипломатії Деніел Фрід зазначив, що **нетрадиційний підхід Трампа**, попри ризики, змусив усіх «думати, як міг би виглядати мирний план» для України (reuters.com). У Вашингтоні прибічники такого підходу виправдовували його необхідністю прискорити кінець війни і скоротити подальше кровопролиття, навіть якщо для цього доводиться «перевернути стіл» звичних переговорів. Втім, консенсус серед більшості західних і українських експертів полягав у тому, що **мир не може бути досягнутий ціною односторонніх поступок Україні**, і будь-яка домовленість має гарантувати її довгострокову безпеку та справедливість, а не винагороджувати агресора.

За тиждень, 30 листопада, у Майямі (США) відбулася друга зустріч української та американської делегацій – вже на території Сполучених Штатів. Її назвали «продуктивним продовженням переговорів у Женеві» ([СУСПІЛЬНЕ](#)). Очевидно, у Майямі представники Києва і Вашингтона довели спільний проєкт мирної угоди до кондиції, яку українське керівництво було готове обговорювати з Кремлем. Зеленський після цих раундів перемовин відзначив їх «конструктивність» і сказав, що сторони домовилися працювати разом далі – без гучних заяв, але зосереджено над самим документом. Таким чином, на рубежі листопада й грудня з'явилася узгоджена американо-українська версія мирного плану, яка, з одного боку, враховувала деякі ключові вимоги Києва, а з іншого – все ще мала влаштовувати Москві, щоб процес не зайшов у глухий кут. За даними Зеленського, у новому проєкті вдалося «врахувати більшість українських інтересів» (lb.ua), хоч деталі залишилися за зачиненими дверима.

2 грудня 2025 року спецпредставник Стів Віткофф прибув до Москви для переговорів з Володимиром Путіним ([РБК-Україна](#)). Разом з ним до Кремля вирушив зять і радник Трампа Джаред Кушнер – очевидно, для додаткової політичної ваги делегації. Це була вже шоста поїздка Віткоффа до Росії за цей

рік. Перед візитом до Москви Віткофф і Кушнер провели координаційну нараду у Флориді з представниками України та держсекретарем Рубіо, аби заручитися остаточною позицією Києва. Як повідомлялося, ключовим питанням цих консультацій був саме територіальний аспект врегулювання – очевидно, шукали компромісну формулу щодо долі Донбасу і півдня. На зустрічі в Кремлі, окрім Путіна, були присутні його помічник Юрій Ушаков та спецпосланець Дмитрієв, тобто саме ті особи, які раніше вели підготовку плану з російського боку. Переговори тривали майже 5 годин за зачиненими дверима. Це свідчить, що обговорення було змістовним і нелегким. Як повідомляє CNN, починали бесіду навіть невимушено – з жартів про прогулянку Віткоффа та Кушнера Москвою, але згодом сторони перейшли до суті питання і спілкувалися без преси в режимі суворої секретності. За підсумками переговорів Москва і Вашингтон домовилися не розголошувати деталей, назвавши зустріч закритою і конфіденційною. Обидві сторони явно намагалися уникнути інформаційних витоків, щоб не нашкодити крихкому діалогу гучними заявами ([РБК-Україна](#)).

Експерти та посадовці на Заході сприйняли результати кремлівських переговорів зі скепсисом. Українська влада і європейські союзники прямо заявили, що Путін лише **удавано демонструє зацікавленість у мирі**, продовжуючи водночас агресивні дії на полі бою без реальних поступок з його боку ([euronews.com](#)). Так, глава МЗС України Андрій Сибіга закликав Кремль «припинити гаяти час світу» і не затягувати війну порожніми розмовами ([euronews.com](#)). Британська міністерка закордонних справ Іветт Купер наголосила, що Росії слід **«припинити браваду і кровопролиття та бути готовою до справедливого й сталого миру»** замість імітації переговорів ([euronews.com](#)).

Військові аналітики прогнозували такий результат заздалегідь. Інститут вивчення війни ще до зустрічі відзначав, що російські посадовці та провоєнні блогери **послідовно відкидали** як початковий 28-пунктовий план, так і всі його наступні модифікації з моменту першого оприлюднення в середині листопада. Аналітики ISW дійшли висновку, що Кремль навмисно встановлює умови для уникнення публічного обговорення результатів зустрічі 2 грудня – ймовірно, щоб **приховати свою відмову** від мирних пропозицій США та України.

З українського боку уважно стежили за московськими переговорами. ЗМІ повідомляли, що Віткофф і Кушнер після Москви можуть вирушити до однієї з європейських столиць для зустрічі із Зеленським, аби передати йому позицію Путіна та обговорити наступні кроки, але все зірвалося, американська сторона скасувала зустріч.

Підсумовуючи розвиток мирних ініціатив листопада–грудня 2025 року, можна сказати, що спроба Вашингтона нав'язати «великий мир» між Києвом і Москвою висвітлила розбіжності інтересів усіх сторін конфлікту. Адміністрація

Трампа, декларуючи прагнення швидко завершити війну, фактично була готова частково задовольнити апетити Кремля ціною українських територіальних та суверенних поступок. Для Трампа це виглядало як прагматична угода «win-win», де обидві сторони отримують більше, ніж віддають. Вашингтон наголошував, що цей компроміс враховує «реалії ситуації» і має забезпечити безпеку не лише України, а й усієї Європи та навіть дати Росії гарантії, аби та відмовилась від подальшої агресії. Таким чином США намагалися грати роль посередника, що балансує між інтересами жертви і агресора. Проте критики зауважували, що така позиція хибна в самій основі: ставити знак рівності між вимогами України і Росії не можна, бо це агресор і жертва. Європейські партнери якраз і боялися надмірної поступливості США. Для них принципово, щоб мир не створював небезпечного прецеденту винагороди агресії. Якщо Кремль отримає бажане – бодай часткову легалізацію своїх завоювань – це може підірвати всю систему європейської безпеки. Не випадково угоду, що вимальовувалася, порівняли з Мюнхенською – для Європи пам'ять про 1938 рік є застереженням, наскільки згубним може бути умиротворення диктатора.

Для України поставлені на карту питання були ще гострішими. З одного боку, офіційний Київ не міг ігнорувати сам факт, що головний союзник – Сполучені Штати – взявся активно шукати мир. Відмовитися від діалогу означало б ризикувати подальшою підтримкою. Тому команда Зеленського і обрала тактику активної участі в коригуванні плану: українські представники в Женеві та Майямі домагалися змін, аби нейтралізувати найнебезпечніші положення. Частково це вдалося, принаймні, від найгірших ідей, на кшталт повної заборони вступу до НАТО назавжди чи капітуляції на Донбасі без жодних умов, американці відійшли. З іншого боку, навіть у зміненому вигляді план містить для України серйозні ризики. Експерти Institute for the Study of War застерегли, що передача Росії контролю над неокупованими нині районами Донеччини та «заморожування» фронту на півдні непропорційно грають на руку Москві ([ТСН](#)). Виведення Сил оборони України з Донбасу було б лише початком, а аж ніяк не остаточною метою Росії, адже немає жодних гарантій, що Кремль дотримається миру після відведення українських військ. Навпаки, російські війська отримали б вигідні плацдарми для нового наступу на Харківщину чи навіть далі на захід – у напрямку Запоріжжя та Дніпра. Фактично, запропонований перемир'ям статус-кво повторює вимоги Росії, які вона висувала ще навесні 2022 року на переговорах у Стамбулі, коли її позиції на фронті були сильнішими. Нині, після півтора року виснажливої війни, Кремль хоче зафіксувати здобуте і підготуватися до нових ударів у майбутньому – така оцінка звучить від багатьох військових експертів. Власне, і в Україні, і на Заході є розуміння, що несправедливий мир зараз лише відкладе ще більш кривавий конфлікт на потім. Допоки Москва не відмовилася від планів знищити

українську державність, жодні підписані папери її не зупинять – про це відкрито говорять як прихильники України в Конгресі США, так і аналітики, і сам Київ. Тому українська влада дуже обережно підходить до будь-яких компромісів. За словами Зеленського, принципова позиція полягає в тому, що жоден мирний план не може піти врозріз з міжнародним правом і основоположними інтересами України – територіальною цілісністю, суверенітетом та справедливістю щодо жертв агресії.

Отже, мирні ініціативи кінця 2025 року стали безпрецедентною спробою великих гравців досягти дипломатичного прориву у війні. Від 28-пунктного плану Віткоффа, який у первинному вигляді був практично ультиматумом Україні прийняти умови Кремля, після переговорів залишилася більш «збалансована» 20-пунктна версія ([СУСПІЛЬНЕ](#)). Її основні параметри – наразі предмет інтенсивних консультацій. Зустріч Віткоффа з Путіним 2 грудня засвідчила, що прямий діалог США-Росія зрушив з місця, хоч і не приніс швидкого прориву. Росіяни дали зрозуміти, що американський підхід їм ближчий, ніж європейський, але все ще «недостатньо хороший» з їхньої точки зору. Українці, своєю чергою, показали, що готові говорити про мир лише на засадах справедливості та міцних гарантій, а не на умовах ворога. Міжнародна спільнота загалом підтримує прагнення миру, проте наголошує: війна має скінчитися на прийнятних для України умовах, а не ціною нового витка агресії.